

ГРОШІ, ФІНАНСИ І КРЕДИТ

Алексін Г.О.

*аспірант I року навчання,
Інститут економіки та прогнозування
Національної академії наук України*

ВЗАЄМОЗВ'ЯЗОК ПРІОРИТЕТІВ ФІНАНСОВОЇ СТРАТЕГІЇ ТА СТАДІЙ ЖИТТЄВОГО ЦИКЛУ ПІДПРИЄМСТВА

В умовах розгортання соціально-економічної кризи, ускладнення доступу до джерел фінансування та посилення конкуренції з боку глобальних і локальних компаній підвищується необхідність впровадження на підприємстві більш вузько направленої та специфічної фінансової стратегії, в т.ч. з урахуванням стадії життєвого циклу підприємства.

Підприємство як відкрита система знаходиться під впливом факторів зовнішнього та внутрішнього середовища, в т.ч. стадії життєвого циклу, що безпосередньо впливає на пріоритетність стратегічних фінансових цілей, інтенсивність капітальних інвестицій, особливості залучення капіталу, напрями розподілення прибутку, тощо. Пріоритети фінансової стратегії на кожному етапі життєвого циклу є різними.

Проблематику взаємозв'язку життєвого циклу підприємства з фінансовою стратегією підприємства вивчали вітчизняні та зарубіжні вчені, а саме: І. О. Бланк, Р. Бендер, І. В. Івашковська, С. В. Корягіна, Ю. Н. Нестеренко, Д. Рінк, І. Романе, Г. Фокс, Ж. Франшон, Г. В. Широкова та інші.

Сформулюємо основні характеристики стадій життєвого циклу підприємства в зв'язку з пріоритетними напрямами фінансової стратегії підприємства.

На етапі *зародження* відбувається оцінка можливостей отримання доходу від операційної діяльності підприємства, тобто вихід підприємства на ринок, пошук ринкової ніши, організація продажів, напрацювання клієнтської бази. Найбільшими проблемами фінансового управління на даному етапі розвитку підприємства є залучення первинних інвестицій з метою покриття інвестиційних витрат, від'ємні грошові потоки від операційної та інвестиційної діяльності, потреба в значних інвестиціях в оборотний капітал, касові розриви та хронічна збитковість (тобто неможливість покрити всі витрати, в т.ч. капітальні, за рахунок доходу від реалізації), нестійкі грошові потоки, що сильно залежать від ринкових факторів (поведінка постачальників, конкурентів, покупців), іммобілізація грошових коштів в дебіторській заборгованості та запасах, обсяги яких швидко зростають.

Доступ підприємства до джерел позикового капіталу є обмеженим, тому переважно використовуються джерело власного капіталу засновників. Тобто головним завданням фінансової стратегії на даному етапі є максимальне залучення власного капіталу для подолання кризи неплатоспроможності та спазмів ліквідності, фінансування розширення операційної діяльності підприємства. Така фінансова стратегія є консервативного напрямку, що балансує агресивне ринкове зростання, і передбачає залучення власного капіталу для фінансування необоротних активів та частини робочого капіталу підприємства.

На стадії *зростання* відбувається посилення позицій підприємства на ринку, розширення клієнтської бази та обсягів товарообороту, ріст дебіторської та кредиторської заборгованості, зростання кількості контрагентів, посилення дії

операційного важеля, підвищення темпів росту доходу від реалізації. Чистий грошовий потік стає додатним за рахунок значного приросту виручки в порівнянні з операційними та інвестиційними витратами.

Розширення діяльності підприємства на ринку призводить до посилення потреби в додатковому фінансуванні робочого капіталу внаслідок іммобілізації грошових коштів в надмірних обсягах дебіторської заборгованості та запасів.

Акцент операційного аспекту фінансової стратегії зміщується на ефективне управління робочим капіталом і ліквідністю, гарантування достатнього рівня операційного прибутку. З метою нарощення обсягів функціонуючого капіталу підприємство проводить агресивну політику управління робочим капіталом. Стратегічний аспект фінансової стратегії на даному етапі направлений на контроль вартості залученого капіталу.

Для *етапу зрілості* є характерним утримання ринкової частки підприємства та ріст обсягів прибутку від основної діяльності; дивідендні виплати акціонерам збільшуються з метою підтримки інвестиційної привабливості на належному рівні.

Основними завданнями фінансової стратегії стають оцінка та підвищення вартості бізнесу, вибудовування важелів нарощення капіталу, узгодження фінансових інтересів власників, залучення додаткового капіталу з метою підтримки ринкової долі. Ключовим завданням є мобілізація власного капіталу з метою забезпечення інноваційного розвитку підприємства, що є неможливим без збалансованої структури капіталу.

Важливим джерелом конкурентних переваг на даному етапі є операційна ефективність, що забезпечується за рахунок вибудовування ефективної системи управлінського обліку та бюджетування. Жорсткий операційний контроль дозволяє виявляти приховані резерви в формі звільнення грошових коштів, іммобілізованих в запасах і дебіторській заборгованості, та оптимізації структури операційних витрат.

На стадії зрілості є висока вірогідність виникнення агентського конфлікту «власник – кредитор» в силу того, що інтереси власників акціонерного та запозиченого капіталу часто не співпадають.

Дивідендна політика на даному етапі направлена на збільшення виплат. Недостатні обсяги виплат власникам можуть призвести до відтоку капіталу або навіть продажу бізнесу з метою інвестування коштів в більш привабливі активи.

До *стадії занепаду* призводять як зовнішні (агресивні дії конкурентів), так і внутрішні (старіння матеріальних і нематеріальних активів, відсутність інновацій, дезінтеграція людського капіталу) фактори. Ця криза виражається в зниженні обсягів виробництва та реалізації, неконтрольованому рості витрат, скороченні прибутку або збитковості, рості обсягів товарного кредиту та позикового фінансування.

Інструментами оздоровлення стають розробка та імплементація інноваційної та маркетингової стратегії з метою відновлення позицій підприємства на ринку. На даному етапі фінансова стратегія є доповнюючим фактором, що сприяє відновленню фінансової стійкості за рахунок оптимізації операційних витрат і реструктуризації активів, агресивної податкової політики, оптимізації чисельності персоналу, реструктуризації фінансових зобов'язань підприємства.

Основними задачами фінансового управління на даному етапі є підготовка до продажу бізнесу (в рамках даного процесу проводиться нормалізація фінансової звітності, реструктуризація активів, демонстрація перспектив росту підприємства), демонстрація інвестиційної привабливості, підвищення рівня транспарентності бізнесу шляхом підвищення якості корпоративного управління (*corporate governance*).

Особливості фінансової стратегії підприємства залежать від стадії життєвого циклу, на якій воно на даний момент знаходиться. Ключовим є балансування загальної ринкової стратегії та фінансової стратегії, тобто чим агресивніше є ринкове зростання, тим консервативніше має бути фінансова стратегія. Положення на кривій життєвого

циклу безпосередньо визначає стратегічні цілі підприємства та рівень ризику, з яким воно стикається, що прямо впливає на напрямок фінансової стратегії, остаточною метою якої є забезпечення стабільності підприємства та високого рівня конкурентоспроможності в умовах ринкового господарювання.

Список використаних джерел:

1. Бланк И.А. Финансовая стратегия предприятия / И.А. Бланк. – К. : Эльга, Ника-Центр, 2004. – 720 с.
2. Даценко Г.В. Використання ефектів моделі життєвого циклу в розробці стратегії управління фінансовими ресурсами підприємств / Г.В. Даценко // Вісник Дніпропетровського університету. Серія «Економіка». – 2010. – Вип. 4 (2). – С. 96–101.
3. Дорофеев М.Л. Особенности применения матрицы финансовых стратегий Франсона и Романа в стратегическом финансовом анализе компании [Текст] / М.Л. Дорофеев // Финансы и кредит. – 2009. – № 23 (359). – С. 51–56.
4. Едророва В.Н. Генезис зарубежных концепций стратегического финансового планирования [Текст] / В.Н. Едророва, А.В. Воробьев // Финансы и кредит. – 2011. – № 18 (450). – С. 2–8.
5. Ивашковская И.В. Становление корпорации в контексте жизненного цикла организации / И.В. Ивашковская, Г.Н. Константинов, С.Р. Филонович // Российский журнал менеджмента. – 2004. – № 4. – С. 19–34.
6. Ивашковская И.В., Янгель Д.О. Жизненный цикл организации и агрегированный показатель роста / И.В. Ивашковская, Д.О. Янгель // Корпоративные финансы. – 2007. – № 4. – С. 97–110.
7. Ивашковская И.В. Жизненный цикл организации : взгляд финансиста / И.В. Ивашковская // Управление компанией. – 2006. – № 11. – С. 60–67.
8. Корягіна С.В. Економічна оцінка та планування життєвого циклу розвитку підприємства : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. екон. наук. – Львів : Вид-во НУ «Львівська політехніка», 2004. – 21 с.
9. Корягіна С.В. сучасні класифікації факторів життєвого циклу підприємства // Вісник Тернопільської АНГ : Зб. наук. праць. – Тернопіль:ТАНГ. – 2002. Вип. 5. – С. 206–209.
10. Нестеренко Ю.Н. Жизненный цикл фирмы как фактор реализации ее финансовой политики / Ю.Н. Нестеренко // Экономический журнал. – 2011. – № 3 (23). – С. 23–28.
11. Широкова Г.В. Жизненный цикл организации : концепции и российская практика : монография / Г.В. Широкова. – СПб. : СПбГУ. – 2007. – 480 с.

Бочаров А.Г.

студент,

Фінансово-правовий коледж

ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ЕЛЕКТРОННИХ ГРОШЕЙ В УКРАЇНІ

Поява нових платіжних інструментів – об’єктивний процес, викликаний новими незадоволеними потребами і підвищеними вимогами до ефективності та надійності платежів. Традиційні технології банківського обліку операцій, пов’язані з ідентифікацією клієнта, виявляються дорогими для систем масових платежів. Запровадження електронних грошей скоротить витрати при здійсненні таких платежів і в той же час є дуже зручним для міжнародних платежів між економічними суб’єктами.